

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในหลักสูตรระดับอุดมศึกษานั้น “วิชาศึกษาทั่วไป” หรือที่เดิมเรียกว่า “วิชาพื้นฐานทั่วไป” เป็นกลุ่มวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญในการสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เป็น “คนสมคน” กล่าวคือ มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรมและมีสุขอนามัยที่ดี ทุกมหาวิทยาลัยที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของทบวงมหาวิทยาลัย จึงมีการจัดการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และทบวงมหาวิทยาลัย ได้ประกาศใช้ทั้งในระเบียบว่าด้วยการศึกษาในระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2517 พ.ศ. 2525 พ.ศ. 2532 และ พ.ศ. 2542 โดยกำหนดให้หลักสูตรระดับปริญญาตรีทุกหลักสูตรจะต้องมีจำนวนหน่วยกิตรวมของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต อันประกอบด้วย กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษา และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และให้ความหมาย หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ว่า หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต และดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะ จำแนกเป็นรายวิชา หรือลักษณะบูรณาการใดๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษาและกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป

ทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรระดับปริญญาตรี ไว้คือ มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ และสอดคล้องกับปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษาและมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพของสาขาวิชานั้นๆ โดยมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม มีความสามารถในการคิดและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ รวมทั้งเป็นผู้มี คุณธรรม และจริยธรรม (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2542. หน้า 1-3)

มหาวิทยาลัยพายัพเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งแรกของประเทศไทย จัดตั้งขึ้นโดยมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย เพื่อแสดงถึงความรักของพระเจ้า ความเชื่อ ความศรัทธาของมนุษย์ต่อพระเจ้าและความเกื้อกูลซึ่งกันและกันของมนุษยชาติ มหาวิทยาลัยพายัพจะยึดมั่นใน “สัจจะ - บริการ” โดยแสวงหาความดีเลิศทางวิชาการ และคุณธรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เห็นแจ้งในสัจจะแห่งชีวิต และจะเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการบริการรับใช้สังคม ผู้ที่ได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยพายัพจะต้องรู้จักพัฒนาตนเอง มีความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความประพฤติดีงาม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมและมีความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัยพายัพซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของทบวงมหาวิทยาลัย จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรีของทบวงมหาวิทยาลัย และสอดคล้องกับปณิธานของมหาวิทยาลัยพายัพ (มหาวิทยาลัยพายัพ, 2542. หน้า 1)

โครงสร้างหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพายัพ

มหาวิทยาลัยพายัพ ได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรี ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งมีคณะที่เปิดบริการเปิดสอน คือ คณะสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์โดยกำหนดหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 39 หน่วยกิต และแบ่งกลุ่มวิชาต่างๆ ดังนี้

1. กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	ไม่น้อยกว่า 8 หน่วยกิต
2. กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	ไม่น้อยกว่า 10 หน่วยกิต
3. กลุ่มวิชาภาษา	ไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต
4. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

จากการที่มหาวิทยาลัยพายัพ ได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในหลายกลุ่มวิชา หลายลักษณะ ตามหลักสูตรคณะหรือภาควิชาที่เป็นเจ้าของรายวิชาและผู้ใช้บริการหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพายัพนั้น พบว่า จำนวนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมีจำนวนรายวิชามาก และเนื้อหาวิชามีความแตกต่างกันไป ดังนั้นการรับรู้ของผู้เรียน แม้กระทั่งความรู้ความเข้าใจในเรื่องของจุดมุ่งหมาย ปรัชญา และเนื้อหาของรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปย่อมแตกต่างกันไปด้วย การเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปจึงมีหลายลักษณะ และจำนวนนักศึกษามีมาก จึงก่อให้เกิดปัญหาหลายๆ ด้าน จากการสัมภาษณ์อาจารย์ และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปปัญหาเป็นประเด็นใหญ่ๆ ได้ 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา เนื้อหาแต่ละรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปนั้น บางรายวิชาเนื้อหาน้อย ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้ไม่เพียงพอ บางรายวิชาเนื้อหามากเกินไป บางรายวิชามีลักษณะเนื้อหา ซ้ำซ้อนกัน ไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้องตามเกณฑ์รายวิชาศึกษาทั่วไปที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด บางรายวิชาไม่เกี่ยวข้องกับปณิธานของมหาวิทยาลัยพายัพ

2. ด้านผู้เรียน พบว่าผู้เรียนที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยพายัพ มีพื้นฐานความรู้ทางการศึกษามากน้อยแตกต่างกันไป เช่น ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษามาจากมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) เรียน มาทางด้านสายสามัญ มีความรู้ลึกซึ้งหรือได้รับความรู้ทางด้านเนื้อหามาก อีกทั้งระยะเวลาการศึกษาแต่ละชั้นปี มากกว่า ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษามาจาก การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) จากการ สัมภาษณ์ผู้จบการศึกษาจาก กศน. พบว่า เนื้อหาได้เรียนน้อย และระยะเวลาการศึกษาใน 1 ภาคการศึกษา ถือเป็น 1 ปีการศึกษา (คือ ถ้าเรียน ม 4 – ม.6 ผู้เรียนจะได้เรียน 3 ภาคการศึกษาเท่านั้น และถือว่าสำเร็จการศึกษาเท่าเทียมกับผู้เรียนสำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย) อีกทั้งยังมีผู้ ที่สำเร็จการศึกษามาจาก ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) คือ เป็นผู้ที่เรียนมาทางด้านสายอาชีพ โดยเรียนแผนกใดแผนกหนึ่งและเรียนรายวิชาทางสายสามัญมาน้อย การสำเร็จการศึกษาของผู้เรียน ที่กล่าวมาข้างต้นแตกต่างกันย่อมทำให้พบกับปัญหาหลาย ๆ ประการได้เช่นกัน

นอกจากนั้น ผู้เรียนที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยพายัพยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนในระดับอุดมศึกษา เพราะการศึกษาในระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ต่างจากการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ก่อนข้างมาก ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาจารย์ผู้สอนจะเป็นผู้ให้ความรู้ฝ่ายเดียว แต่ในระดับอุดมศึกษานักศึกษาจะต้องรู้จักค้นคว้าด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนไม่มีความมั่นใจในตัวเองในเรื่องการเรียน เนื่องจากขาดความรู้ด้านการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และต้องควบคุมตนเองในการ ใ้เวลาว่างจากการเรียนในการค้นคว้า จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำตามมาด้วย นอกจากนี้ นักศึกษาส่วนหนึ่งที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยพายัพ ไม่เข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นในการเรียน หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป นักศึกษาบางส่วนไม่อยากเรียนหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ต้องการ เรียนเฉพาะหมวดวิชาเอกที่มหาวิทยาลัยกำหนดเท่านั้น เช่น นักศึกษาไม่ถนัดเรียนวิชาสามัญ เพราะ ไม่ค่อยชอบ เช่น วิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ โดยได้คะแนนน้อยทำให้สอบไม่ผ่าน เป็นต้น

จากประเด็นปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นถึงผลของการจัดการเรียนการสอน การใช้ เนื้อหาวิชา และการรับรู้ของผู้เรียนต่อรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปว่า บรรลุผลตามเกณฑ์และ เป้าหมายของมหาวิทยาลัยมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลายองค์ประกอบ ดังที่ ลำพอง บุญช่วย (อ้างใน อารมณ์ ใจเที่ยง, 2540 หน้า 5) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการเรียนการสอนไว้ 7 ประการ คือ ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร วิธีสอน วัตถุประสงค์ของการสอน สื่อการสอนและการ ประเมินผล ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกัน

ดังนั้น เพื่อให้การวิเคราะห์หาข้อสรุปเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งข้อเสนอแนะต่อรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเป็นไปอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น และมีการพิจารณาเกณฑ์ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของทบวงมหาวิทยาลัยและปณิธานของมหาวิทยาลัยพายัพประกอบกันด้วย ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ ต่อรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ใน 3 ด้าน คือ ด้านผู้สอนและวิธีการสอน ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหาวิชา และการนำไปใช้ ตลอดจนรวบรวมข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลให้สถาบันแห่งนี้ ได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ ที่มีต่อรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในด้านผู้สอนและวิธีการสอน ด้านผู้เรียน ด้านเนื้อหาวิชาและการนำไปใช้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษานี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงด้านการเรียนการสอนและด้านเนื้อหาวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพายัพ เพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์ทบวงมหาวิทยาลัย ปณิธาน ตลอดจนการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยพายัพออกสู่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ
2. ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าในด้านรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษานี้มุ่งศึกษาเฉพาะรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในหลักสูตรระดับปริญญาตรี 4 ปี ซึ่งเปิดสอนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2543 โดยมีขอบเขตเนื้อหาและขอบเขตประชากร ดังนี้

ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษารายละเอียดเนื้อหาวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพายัพในปัจจุบัน ซึ่งมหาวิทยาลัยพายัพได้แบ่งกลุ่มวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเป็น 4 กลุ่มวิชา รวมรายวิชาที่เปิดทำการสอนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2543 ทั้งสิ้น 18 รายวิชา และพิจารณาคัดเลือกจำนวน

รายวิชาจากรายวิชาบังคับในแต่ละกลุ่มวิชาที่มีจำนวนนักศึกษาลงทะเบียนเรียนมาก กลุ่มวิชาละ 2 รายวิชา รวม 8 รายวิชา ดังนี้

1. กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ได้แก่ รายวิชา AS100, PS101
2. กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ได้แก่ รายวิชา AM100, AP103
3. กลุ่มวิชาภาษา ได้แก่ รายวิชา TH102, AE102
4. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ ได้แก่ รายวิชา GS100, MA100

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ ที่ศึกษารายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2543 ใน 8 รายวิชาข้างต้น

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยพายัพ ที่เปิดทำการสอนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2543 ที่เป็นรายวิชาบังคับแต่ละกลุ่ม รวม 8 รายวิชา คือ รายวิชา AS100, PS101, AM100, AP103, TH102, AE102, GS100 และ MA100

เนื้อหาวิชา หมายถึง เนื้อหาวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 8 รายวิชาข้างต้น ซึ่งมหาวิทยาลัยพายัพเปิดทำการสอน ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2543

ผู้สอน หมายถึง อาจารย์ผู้สอนซึ่งทำการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ของมหาวิทยาลัยพายัพ จำนวน 8 รายวิชา ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2543

ผู้เรียน หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยพายัพที่ศึกษารายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 8 รายวิชา ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2543

วิธีการสอน หมายถึง วิธีการที่ผู้สอนใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของแต่ละรายวิชา ของรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพายัพ จำนวน 8 รายวิชา ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2543

การนำไปใช้ หมายถึง การที่ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต การพัฒนาสังคม และประเทศชาติ ซึ่งความรู้ดังกล่าวได้รับจากการศึกษารายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 8 รายวิชา ซึ่งมหาวิทยาลัยพายัพเปิดทำการสอน ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2543

ความคิดเห็นต่อรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง ความคิดเห็นของนักศึกษาที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในระดับต่าง ๆ ตามข้อคำถามในแบบสอบถามต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยพายัพ ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2543